

Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
Nemzetközi- és Európajogi Program

dr. Szabó Andrea

A rendészeti felsőoktatás és lehetséges irányai az Európai Unióban

A doktori értekezés tézisei

Témavezető

dr. Szalayné dr. Sándor Erzsébet
habilitált egyetemi docens

Pécs, 2013

1. Az értekezés témája és a kutatási feladat rövid összefoglalása

A rendészeti felsőoktatás – éppúgy, mint a felsőoktatás egésze – újabb vízválasztóhoz érkezett a XX. század végén. A társadalom, a politika és a gazdaság területén zajló folyamatok, bekövetkezett változások mind abba az irányba mutattak, hogy szükség van a felsőoktatás egészének radikális átalakítására, modernizációjára. A társadalom újfajta elvárásokat fogalmazott meg a felsőoktatással szemben a XX. században. Ezek leginkább a következő három kifejezéssel foglalhatóak össze: költséghatékonyság, esélyteremtés, minőség. Az európai felsőoktatási rendszer a XX. század végére „életidegenné” vált, nem teljesítette a vele kapcsolatban megfogalmazott politikai, gazdasági, illetve társadalmi elvárásokat. Az európai egyetemek nem tudtak alkalmazkodni a gyorsan változó gazdasági – társadalmi környezethez, illetve nem készítették fel a hallgatókat a munkaerőpiacra. Azonban nemcsak a változó társadalmi elvárások miatt volt szükség a felsőoktatás radikális átalakításra, hanem azért is, mert alapvetően a globalizációnak, illetve a technikai fejlődésnek köszönhetően átalakult a tudás természete, a tudásközvetítés technikája is. Számos területen magasabb szintű tudásra van szükség, mint korábban, ugyanakkor a lexikális tudás a technika fejlődésével háttérbe szorult és megnőtt az igény a funkcionális tudás elsajátítására. Az európai felsőoktatás versenyképességének fokozása érdekében született meg a Bolognai Nyilatkozat, amely mind hazai, mind uniós viszonylatban a legfontosabb, legjelentősebb változás a felsőoktatás területén, és amely nem csupán a rendészeti képzésben, de szinte a teljes európai felsőoktatásban gyökeres átalakításokat indított el.

Ugyanakkor nem elhanyagolhatóak a hazánkban történt átalakítások sem. Itthon nem csak a bolognai folyamat eredményezett változásokat a rendészeti felsőoktatásban, hanem a nemrég végrehajtott intézményi átalakítások is, miszerint a nagy múltú Rendőrtiszti Főiskola beolvadt a Nemzeti Közszolgálati Egyetembe (továbbiakban: NKE), mint Rendészettudományi Kar (továbbiakban: RTK).

A dolgozat célja a rendészeti felsőoktatás jelenlegi helyzetének, állapotának vizsgálata mind hazai, mind uniós viszonylatban, különös tekintettel a bolognai folyamatra, illetve annak a folyamatnak az átfogó elemzése, amelynek eredményeként a rendészeti felsőoktatás mai formája kialakult. A dolgozat feltárja mindazokat a történeti, társadalmi és gazdasági változásokat, amelyek befolyásolták a rendészeti felsőoktatás uniós és hazai gyakorlatának

kialakulását, illetve feltárja ezen változások jogi hátterét is. A dolgozat kiemelten foglalkozik a bolognai folyamat kérdéskörével, valamint részletesen bemutatja az Európai Rendőrakadémia (European Police College továbbiakban: CEPOL) jelenlegi tevékenységét, és jövőképét is. A kutatások és elemzések eredményeként felvázol egy lehetséges uniós és hazai jövőképet a rendészeti felsőoktatással kapcsolatban, illetve választ próbál adni arra a kérdésre, hogy lesz-e valaha valóban egységes és átjárható az uniós rendészeti oktatás, illetve, hogy szükség van-e erre egyáltalán? A doktori értekezés alapkérdése, hogy valóban elkerülhetetlen-e a nemzetköziesedés folyamata egy olyan speciális képzés esetében is, mint a rendészeti képzés.

2. A kutatás módszere

A doktori értekezés egy olyan témakör kutatását és elemzését végezi, amelynek összefoglaló feldolgozása magyar nyelven még nem történt meg és a külföldi szakirodalomban is inkább csak egy-egy speciális szegmens, illetve egy-egy ország gyakorlatának bemutatása fellelhető. A dolgozat nem pusztán a releváns hazai és a nemzetközi szakirodalmat tekinti át és dolgozza fel, hanem a szerző saját ismereteit és tapasztalatait is a rendészeti felsőoktatás múltjának, jelenének bemutatása és jövőjének felvázolása során.

A vizsgálódás széles spektrumot igyekszik felölelni a teljesség igénye nélkül, a kutatási témát számos különböző aspektusból, kiemelten történeti és jogi szempontból is elemzi. A dolgozat egyrészt a magyar rendészeti felsőoktatás témakörével foglalkozik, másrészt eredeti célja is a témakör nemzetközi bemutatása volt, amelyet számos esetben az összehasonlító elemzés módszerével tesz áttekinthetővé, szemléletessé.

A dolgozat egy részletes, átfogó és összehasonlító elemzést ad az uniós, illetve a hazai rendészeti felsőoktatás múltjáról, jelenéről és jövőjéről, számos részletesen bemutatott példát felsorakoztatva, miközben ügyel arra, hogy a részletekben nem elveszve, a szerző által legfontosabbnak és legaktuálisabbnak tartott kérdéseket taglalja a téma lényegre törő megközelítésének és feldolgozásának szándékával. Az elemzések, összehasonlító elemzések során a szerző nagyrészt pártatlanul, a tények és eredmények bemutatására szorítkozik, ügyelve az érvek pro és kontra bemutatására egyaránt, azonban a szükséges esetekben a dolgozatban önálló álláspontja, saját véleménye is helyet kapott.

3. Az értekezés rövid bemutatása, a tudományos eredmények rövid összefoglalása

A dolgozat a bevezetéssel együtt hat fejezetre tagozódik, amelyeket egy összegzés követ. Az értekezés bevezetésében nemcsak a témaválasztásra, annak indokaira és hátterére derül fény, hanem bemutatásra kerül a kutatás módszertana éppúgy, mint az alapvető fogalmak és elméleti alapok tisztázása. Így például már a bevezetés tartalmazza a rendőrségi együttműködés európai alapjainak felvázolását, a bolognai folyamat alapfogalmainak bemutatását, illetve az európai és amerikai oktatási modell összehasonlító elemzését, amelynek bemutatása elengedhetetlen azoknak a folyamatoknak és okoknak a megértéséhez, amelyek Európában szükségessé tették az oktatási rendszer átfogó reformfolyamatának elindítását.

A dolgozat első fejezete a kutatási téma általános megalapozásával foglalkozik. Röviden áttekinti az európai oktatás, kiemelten a felsőoktatás fejlődésének irányait, egészen az első egyetemek kialakulásától a középkori Európában napjainkig. Az első európai egyetemek a XI – XII. században jöttek létre, általában a klérusképzésre alakult székesegyházi iskolák alapjain. Az első egyetem „Studium Generale” 1088-ban jött létre Bolognában. Az első egyetemek általában még csak egy-egy tudományág oktatására specializálódtak, ezek közül a legnépszerűbbek a teológia, a jog és az orvostudomány voltak. A középkori egyetemek elterjedtek nem csak az európai kontinensen, hanem Amerikában is. A felgyorsuló tudományos fejlődés nyomán az európai felsőoktatási intézmények első komoly válságára a XVIII – XIX. század fordulóján került sor, amely gyökeres reformokhoz vezetett. A XIX. század végén azonban a számos jelentős átalakítás ellenére ismét válságba került az európai felsőoktatás, miközben az amerikai modell sikeresnek bizonyult. Bár a XX. században számos kisebb változtatás és átalakítás követette egymást, a globalizációnak, a felgyorsult technikai fejlődésnek, a társadalmi, gazdasági és politikai környezet átalakulásának köszönhetően az európai felsőoktatás többé nem nyerte vissza korábbi versenyképességét. Ezért volt szükség a bolognai folyamat elindítására, amely ebből a szemszögből nem más, mint intézményi válasz korunk globalizációs folyamataira.

A doktori értekezés felvázolja azokat a politikai, gazdasági és társadalmi hatásokat, amelyek az Európai Uniót (továbbiakban: Unió vagy EU), illetve az oktatás területét érték az elmúlt évtizedekben, különös tekintettel a globalizációra, a technikai fejlődésre, valamint ezzel

párhuzamosan a tudás természetének megváltozására, illetve a társadalmi elvárások megváltozására az oktatás irányában.

A dolgozat külön kiemelt figyelmet szentel az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: Bíróság vagy EuB) szerepének az oktatáspolitikai területén, a szerző több jogeset bemutatásával bizonyítja azt a tényt, hogy Bíróság döntései hozzájárultak a közös oktatáspolitikai fejlődéséhez. Az értekezés kiemelten foglalkozik az Unió oktatáspolitikájának múltjával, jelenével és jövőjével, az 1950-es évektől napjainkig. Az oktatáspolitikai fejlődéstörténetének bemutatása során leginkább az alapító szerződésekre, illetve az Unió egyéb jogforrásaira helyezi a hangsúlyt. Részletesen ismerteti azokat az uniós programokat, amelyek hozzájárultak nemcsak a hallgatói és oktatói mobilitás erősítéséhez, hanem elősegítették az oktatás színvonalának emelését, továbbá hozzájárultak az élethosszig tartó tanulás támogatásához is. Bemutatja továbbá az EU azon jogi aktusait, amelyek érintették, alakították az oktatáspolitikai területét.

A dolgozat második fejezete ad helyet továbbá a Bolognai Nyilatkozat részletes bemutatásának és elemzésének, valamint áttekinti a Nyilatkozat aláírását követő miniszteri találkozók eredményeit is, így követve nyomon a bolognai folyamat megvalósulását, utóéletét. A doktori értekezés kiemeli, hogy a Bolognai Nyilatkozat nem nemzetközi jogi szerződés, hanem csupán az aláírók önkéntes politikai kötelezettségvállalása, miszerint összehangolják, összehasonlíthatóvá és átjárhatóvá teszik a felsőoktatási rendszereiket. Az önkéntes vállalás határozza meg a munkamódszert, illetve a döntési mechanizmusokat is. Az önkéntesség abból a szempontból is fontos, hogy minden ország eltérhet az alapelvektől a nemzeti, helyi sajátosságok megőrzése érdekében, ahogy ezt a dolgozat különböző példákon keresztül szemlélteti is. A Bolognai Nyilatkozatot, miután nem jogi kötelezettségvállalásról van szó, a résztvevő tagállamoknak nem kell automatikusan átültetniük a saját jogrendszerükbe, ugyanakkor – mint azt láthattuk - a felsőoktatási törvények módosítására minden országban szükség volt ahhoz, hogy a folyamat elinduljon, megvalósuljon. Az értekezés megállapítja, hogy az Európai Felsőoktatási Térség (European Higher Education Area továbbiakban: EFT) mára már szinte egész Európát átfogja. Ennek eredményeként egy egységes tudáspiac kezd kialakulni. A bolognai folyamatban való részvétel önkéntes, illetve a helyi, nemzeti sajátosságok tükrében minden országnak joga és lehetősége van eltérni a deklarált alapelvektől, ugyanakkor azért szem előtt kell tartani, hogy amennyiben egy ország túlságosan eltávolodik a bolognai folyamat alapelveitől, akkor már egy másik reformfolyamatról kell beszélnünk az esetében. A bolognai folyamat végrehajtása a felsőoktatás számos területének megújítását kívánja meg, mint például:

- szorosabb, harmonikusabb együttműködés a munkaerőpiaccal;
- az irányítási struktúrák megújítása;
- privát források fokozottabb bevonása;
- pedagógiai paradigmaváltás (a tanítás helyett a tanulás, a lexikális tudás helyett a képességek kerülnek a középpontba);
- minőségbiztosítás;
- az egyetemek értékelése (rangsorok, transzparencia);
- stratégiai gondolkodás, egyetemi marketing, kontrolling.

A dolgozat első fejezete kiemelten foglalkozik a bolognai folyamat magyarországi megvalósításának kérdésével is, külön kitérve a nemzeti sajátosságokra. Objektíven igyekszik bemutatni a bolognai folyamat megvalósítása során elér hazai eredményeket, nem elfelejtkezve azokról a területekről, ahol a megvalósítás nem zajlott zökkenőmentesen, illetve ahol még akár jelenleg is jelentős lemaradások tapasztalhatóak.

A doktori értekezés második fejezete a rendészeti képzésre koncentrál. A szerző egyrészt felvázolja a rendészeti felsőoktatás fejlődését az Unióban, valamint bemutatja annak szabályozási kérdéseit is. Mint ahogy azt az értekezés megállapítja, Európa (és a világ) különböző pontjain működő rendészeti szervek struktúrája, működése, jogi háttere nem egységes, sőt az európai rendszerben is legalább két alapmodell működik, a decentralizált angolszász – amely közösségi feladatnak tekinti a rendfenntartást – és a centralizált rendőrség – amely államigazgatási hatósági tevékenységként végzi ugyanazt. Fentiekből következik, hogy az európai rendészeti tevékenységet folytató szervek képzési, továbbképzési stratégiája is igen eltérő képet mutat. Ezen túlmenően a rendészeti képzést folytató intézmények – a jövőjüket markánsan meghatározó – döntés elé kerültek, amikor arról határoznak, hogy bekapcsolódnak-e a bolognai folyamatba vagy kívül maradnak. A szerző több uniós ország, többek között a finn, a német, a szlovák és a lengyel rendészeti képzés részletekbe menő bemutatásával igazolja a sokszínűséggel kapcsolatos megállapítást, illetve mutatja be a különböző gyakorlatokat és megoldásokat a rendészeti képzés esetében. Az egyes példák bemutatása során kiemelt kérdésként kezeli a bolognai folyamatban való részvételt. Számos eltérő megoldás született a bolognai folyamat elindítására a rendészeti felsőoktatás esetében, legyen szó akár arról, hogy milyen időpontban indultak el az első, a reformfolyamatnak már megfelelő, akkreditált képzési programok (Máltán például már 1997-ben, míg Portugáliában csak 2010-ben), vagy akár a rendészeti felsőoktatást biztosító intézmények státuszáról, a

tantervekről vagy éppen a tananyagról. Az értekezés részletesen foglalkozik továbbá nem csak a bolognai célkitűzések megvalósulásával a rendészeti felsőoktatáson belül, de részletesen kitér a rendészeti felsőoktatás és az akkreditációs folyamat kapcsolatára, valamint elemzi az ezzel kapcsolatos nehézségeket is, mint például a minősített oktatók hiánya, vagy a gazdagabb országok, intézmények esetében a professzorok megvásárlása.

A doktori értekezés röviden kitér azoknak az uniós országoknak a kérdésére is, mint például Szlovénia, Belgium és az Egyesült Királyság, amelyek nem alakították át rendészeti felsőoktatásukat a Bolognai Nyilatkozatban lefektetett célkitűzéseknek megfelelően, hanem megőrizték a képzés zártságát, tehát csak állományban lévők számára folyik a képzés és az oktatók is szakmai élet képviselői, nem feltétlenül tudományos fokozattal rendelkező személyek.

A dolgozat külön fejezetet szentel – harmadik fejezet – a CEPOL bemutatására. Az Európai Tanács 1999. október 15. tamperei ülésén döntöttek az Európai Unió állam- és kormányfői az akadémia felállításáról, a rendőrségi szolgálatok vezető beosztású tisztjeinek magas szintű kiképzése érdekében. A CEPOL felállításával, illetve működésével kapcsolatban megfogalmazott célok között szerepelt a tagállamok rendőrségi rendszereiről, az Európai Rendőrség Hivataláról (European Police Office továbbiakban: EUROPOL), illetve az Európai Unión belüli, határokon átnyúló rendőrségi együttműködésről szóló ismeretek terjesztése, elmélyítése, valamint a CEPOL és egyéb rendőri oktatási intézmények közötti együttműködés elősegítése. Az értekezés rámutat arra a tényre, hogy a CEPOL 2001. január 1-ével a tamperei csúcson megfogalmazott metódus szerint a tagállamok oktatási intézményeinek hálózataként jött létre – tehát nem egyetlen uniós intézményként. A dolgozat kiemeli azokat az uniós jogi aktusokat, amelyek a CEPOL szervezetét, illetve feladatkörét érintették, így például külön figyelmet fordított arra a tényre, hogy 2006-ban uniós intézménnyé vált, illetve rámutatott arra, hogy ez milyen előnyökkel járt a szervezet számára.

Az értekezés bemutatja a CEPOL helyét az Európai Unió intézményei között. Részletesen foglalkozik a CEPOL beavatkozási politikájával, a más ügynökségekkel, illetve a tagállamokkal kialakított kapcsolatrendszerével, illetve a CEPOL magyarországi tevékenységével is. Átfogóan elemzi az ügynökség feladatait, tevékenységét, kitér a szervezeti felépítésére, valamint a finanszírozási kérdésekre és természetesen foglalkozik az intézmény jövőbeni lehetőségeivel is, főleg a bolognai folyamat tükrében. Amint azt a doktori értekezés megfogalmazza, a CEPOL jövőjét tekintve rövid és hosszú távon egyaránt jelentős változások várhatóak, egyrészt az európai ügynökségekkel aláírt megállapodás kapcsán,

amely azt a célt szolgálja, hogy az együttműködést és a kapcsolatokat megerősítsék, valamint a jelenlegi igazgató (dr. Bánfi Ferenc) is elsődleges feladatnak tekinti a kétoldalú kapcsolatok javítását más ügynökséggel és intézetekkel egyaránt. A kommunikáció javítása elengedhetetlenül szükséges a CEPOL önállóságának megőrzéséhez, különösen a tagállamok és a Titkárság között, mindezeket a kommunikációs technikák széleskörű használatával (pl. E-net, internetes konferenciák, konferenciahívások stb.) Ugyanakkor a szerző a CEPOL jövőjével kapcsolatban megfogalmazza önálló álláspontját, egyéni véleményét is, amelynek értelmében a szerző bízik abban, hogy a CEPOL és EUROPOL összevonása hosszú időre lekerült a napirendről, és a CEPOL így legfontosabb feladatára koncentrálhat, azaz EU Belső Biztonsági Stratégiájának megvalósulásához, azaz a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni harc eredményességéhez nélkülözhetetlen magas színvonalú rendészeti képzésre, amely képes harmonizálni és egységes szintre emelni a tagországok eltérő rendészeti hagyományait, képességeit.

A doktori értekezés negyedik fejezete foglalkozik a hazai rendészeti felsőoktatás helyzetével. A szerző a munka során vázlatosan áttekinti a hazai rendészeti képzés, valamint a Rendőrtiszti Főiskola történetét, 1945-től egészen napjainkig. Az értekezés áttekinti a bolognai folyamat megvalósulásával, illetve célkitűzéseinek teljesülésével kapcsolatos folyamatokat, eredményeket a hazai rendészeti képzésben, nem megfélejtkezve a további fejlesztést igénylő területek bemutatásáról. A dolgozat kiemeli, hogy a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény előírásainak megfelelően a 2006/2007-es tanévtől kezdődően két integrált szak (bűnügyi igazgatási és rendészeti igazgatási alapszak) 11 szakirányán kezdődött meg az alapképzés (BA), amely a korábbiakhoz képest kiegészült a frissen alapított biztonsági szakiránnyal. Ennek eredményeként a civil biztonsági szféra számára is megkezdődött a felsőfokú állami és szakmai végzettséggel rendelkező szakemberek képzése. A dolgozat részletesen elemzi a Bolognai Nyilatkozat legfőbb pontjainak magyarországi megvalósulását, így többek között foglalkozik a transzparencia, a két-ciklusú képzés, a kreditrendszer, a mobilitás, valamint a minőségbiztosítás kérdéskörével is, nem megfélejtkezve a nemzeti sajátosságok bemutatásáról, illetve az egyes területeken elért előrehaladás objektív elemzéséről. A mobilitás területét jelöli meg a doktori értekezés kifejezetten problémás területként, hangsúlyozva, hogy a növekvő mértékű hallgatói és oktatói mobilitás ellenére hazánkban sem problémamentes a mobilitás kezelése. Alapvető problémaként jelentkeznek: az országoként eltérő életszínvonal; a magas megélhetési költségek; információhiány a képzési programokról, idegen nyelven felvehető tárgyakról. A Nemzeti Közszolgálati

Egyetem tekintetében a mobilitás kapcsán a szerző kiemeli az intézmény fejlesztési tervéből a mobilitás ösztönzésére vonatkozó pontokat, amelyek:

- Az idegen nyelvű tantárgyak kínálatának növelése, közös képzések kialakítása, kettős, illetve közös diplomát adó szerződéses együttműködések kialakítása a mobilitás növelése érdekében. Az Intézményben jelenleg ugyanis nincsenek idegen nyelven meghirdetett szakok és az idegen nyelven oktatott tárgyak száma is kevés, illetve ezek nem illeszkednek a magyar nyelvű tantárgyak operatív tantervi rendszeréhez. Éppen ezért szükség van az idegen nyelven oktatott tantárgyak számának növelésére.
- A másik, szintén a fejlesztési tervben megfogalmazott cél a kreditelismert résztanulmányok számának növelése. Az Intézmény ennek érdekében 2012 tavaszán egy korszerű és az ERASMUS előírásainak megfelelő kreditátviteli szabályzatot fogadott el, amely megteremti az adminisztratív lehetőségét a rugalmas tantárgy-beszámításnak, illetve elismertetésnek.

A doktori értekezés átfogó képet ad a hazai rendészeti képzés intézményi strukturális változásairól is, közelebbről bemutatja a Nemzeti Közszerződési Egyetem kialakulásához vezető utat, az új intézmény jogi szabályozását, felépítését, illetve szervezetét. A bolognai folyamat megvalósításának rendkívül egyedi megoldásai születtek, illetve az integrált intézmény kialakításának céljai is elvitathatatlanok. A felsőfokú közszolgálati szakemberképzés bázisintézménye jött létre 2012. január 1-én. Az integráció célja, a közszolgálaton belül a honvédelem, a polgári közigazgatás, a rendészet és a nemzetbiztonsági szolgálatok személyi állományában a hivatástudat és a szakértelem erősítése az összehangolt és tervezett utánpótlásképzésen, a közszolgálati felsőfokú szakemberképzés pedig egységes intézményi bázison alapuljon. Kiemelt cél a hatékony gazdálkodáson alapuló működés, valamint az előmeneteli és életpályarendszerben kiemelt szerep megvalósítása. Emellett az alapképzések, mesterképzések, doktori képzések, szakirányú továbbképzések, felsőfokú szakképzések és átképzések integrált szerkezetben történő megvalósításának is rendkívüli jelentősége van. A kormány célja az átalakítással az állam működésének tágabb összefüggéseit átlátó szakemberek hiányának enyhítése, valamint a közszolgálati életpályák közti átjárhatóság megteremtése, és a személyi állomány minőségi fejlesztése. A doktori értekezés kiemeli, hogy a magyar rendszer egyedülálló Európában abban a tekintetben, hogy egyetlen más országban sem folyik rendészeti, katonai és közigazgatási képzés egyetlen intézményben, három különböző karon.

A dolgozat ötödik fejezete a hazai rendészeti képzés egy speciális szeletével, a pénzügyőr-tisztek képzésével foglalkozik. Végigköveti a pénzügyőrség, illetve a pénzügyőrképzés történetét 1867-től napjainkig; kiemelten foglalkozik az olyan aktuális kérdésekkel, mint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal létrehozása, vagy pl. a pénzügyőrképzés helyzetének változása a Nemzeti Közszerződési Egyetem létrehozásával. A doktori értekezés kiemeli, hogy a Nemzeti Közszerződési Egyetem létrejötte, egy teljesen új helyzetet teremtett a pénzügyőrképzés területén is, hiszen például a képzés egyetemi szakként folytatódott tovább, egyetemi követelményekkel, amelyek teljesítése az egyik legfontosabb feladat lesz az elkövetkezendő időszakban, legyen az akár publikációs követelmény, nyelvi továbbképzés, kutatási projekt végrehajtása vagy doktori fokozatszerzés. A szerző saját véleményét is kifejti az NKE RTK Vám- és Pénzügyőri Tanszék jelenét és jövőjét illetően, hangsúlyozza, hogy bár az integráció, változás sok-sok bizonytalanságot hordoz magában, meggyőződése, hogy a bizonytalanság nagyon gyakran ösztönzi a kreativitást, az újabb és újabb megoldások, feladatok keresését és a megújulás kötelezettségét. A változás és a bizonytalanság megsokszorozza az energiákat és gyakran új energiákat gerjeszt. A hagyományok őrzése és az állandó megújulás kettősségében dolgozik a Tanszék, amelynek feladata az értékek továbbvitele, azon értékeké, amelyeket az elmúlt évtizedekben már megteremtettek. Ez a fajta értékmegőrzés a folyamatosan változó világban nem könnyű feladat, de kötelesség. Az oktatási tevékenység minőségi továbbfejlesztése a jövőépítés alapja.

A szerző kitér a Vám- és Pénzügyőri Tanszéken folyó oktató-nevelő munka részletes bemutatására, a képzés menetére, a hallgatók összetételére, az oktatói bázis bemutatására, illetve bemutatja a tanszék eredményeit is a tudományos kutatás területén. A dolgozat nem csupán a Vám- és Pénzügyőri Tanszék nemzetközi kapcsolataiba enged betekintést, de a szerző több nemzetközi példát – észt, német, olasz, finn - is felvonultat annak igazolására, hogy a magyarországi képzés egyedülállónak mondható szinte egész Európában. A bemutatott külföldi példák arra utalnak, hogy a vámosok/pénzügyőrök oktatása belső szakmai képzés keretében vagy civil felsőoktatási intézményekben történik.

A dolgozat a hatodik fejezettel folytatódik, mely összegzi a kutatási munka eredményeit és tanulságait. A szerző megállapítja, hogy a rendészeti felsőoktatás a hazai és a külföldi felsőoktatás szerves része. A rendészeti felsőoktatás sikeresen és maradéktalanul adaptálta a bolognai célkitűzéseket, ugyanakkor az, hogy a célkitűzések megvalósultak, nem jelenti, hogy a civil felsőoktatással azonos módon tudnak működni. A Bolognai Nyilatkozatban megjelenő célkitűzések megvalósulása ebből a szempontból felemás képet mutat. Tekintettel a képzés

speciális jellegére, a mobilitási lehetőségek csak korlátozottan jelennek meg mind a hallgatók, mind az oktatók számára; a diplomák egyenértékűsége, elfogadása más országban a rendészet területén elképzelhetetlen; a mobilitási lehetőségek korlátozottsága miatt a kreditek átvitele, megszerzése más képzési intézményben ugyancsak nehézségekbe ütközik.

A doktori értekezés, teljesítve egyik célját, jövőképet állít fel az uniós, illetve a hazai rendészeti képzés tekintetében. A szerző megállapítja, hogy a rendészeti felsőoktatás jövőbeni versenyképességének alapvető fokmérője a minőség és a gyakorlat által determinált képzés előtérbe helyezése, a meglévő alap- és mesterképzési szakok racionalizálása, újabb szakok és szakirányok létesítése és indítása, a doktori (PhD) képzés beindítása, valamint szakirányú továbbképzések, felsőfokú szakképzések, szakértő-képzések, vezetőképzések és az élethosszig tartó tanulás (LLL) más, változatos és praxisorientált formáinak bevezetése.

A doktori értekezés objektíven számba veszi azokat az érveket, amelyek a rendészeti képzés esetében a bolognai rendszer bevezetése mellett, illetve ellene szólnak, illetve ebből a szemszögből elemzi a Nemzeti Közsolgálati Egyetem létrehozását is, kiemelve annak erősségeit és gyengeségeit a bolognai folyamat tükrében.

A doktori értekezés során több esetben is előkerül a rendészeti tudományos kutatás kérdése, amely nem más, mint a rendészeti tevékenységnek, mint folyamatnak és a rendészeti szerveknek, mint a rendészeti tevékenységet végző intézményeknek a tudományos tanulmányozása. A szerző megállapítja, hogy a rendészeti kutatás elsődleges helyszíne, fóruma és nem utolsó sorban a kutatási eredmények hasznosításának platformja a rendészeti felsőoktatást folytató intézmény.

A kutatómunka során a dolgozat többek között arra a kérdésre kereste a választ, hogy lesz-e valaha valóban egységes és átjárható az uniós rendészeti oktatás, illetve, hogy szükség van-e erre egyáltalán? A kutatási munka alapján megállapítható, hogy az európai rendészeti tevékenységet folytató szervek képzési, továbbképzési stratégiája ma is igen eltérő képet mutat, amelyre számos példát is felvonultat a dolgozat. Ugyanakkor a bolognai rendszerre való áttérés mindenképpen közelebb hozza a különböző országok rendészeti felsőoktatását, hiszen hasonló célok és előírások mentén megy végbe átalakulásuk. Azt a tényt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a rendészeti képzésben részt vevő oktatók és hallgatók számára egyre fontosabbá válik a mobilitás kérdése, amelynek erősítése véleményem szerint mindenképpen szükségessé teszi a képzési struktúrák további egymáshoz való közelítését. Ugyanakkor a rendészeti felsőoktatásban a bolognai folyamatot minden ország kissé eltérő módon vezette be, amely nem közelítette olyan mértékben egymáshoz a rendészeti képzések struktúráját, mint ahogy az más képzési területek esetében megvalósult. Az elmúlt évtizedek

európai folyamatai mindenképpen az összehangolás és a nemzetköziesedés irányába mozdították el a teljes oktatási rendszert. Az oktatással kapcsolatos kérdések folyamatosan kaptak nagyobb és nagyobb hangsúlyt az Európai Unión belül és már jóval a Bolognai Nyilatkozat aláírása előtt is születtek uniós szintű oktatási programok többek között a hallgatói, oktató mobilitás erősítése érdekében. Azonban az egyes tagországok rendészeti képzésének összehangolását, egymáshoz való közelítését nem kizárólag az oktatáspolitikai oldalról ösztönzik, hanem szakmai, megrendelői oldalról egyaránt. Az Európai Unió egyik legdinamikusabban fejlődő területe a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség kialakítása, amely magában foglalja az elnevezésében és tartalmában is átalakult bel- és igazságügyi együttműködés területét is. A rendőrségi és más bűnüldözői szervezetek együttműködésének szorosabbá tétele ezen a területen éppúgy prioritás, mint például a külső határok vagy a vámügyi kérdések közös jogi szabályozása. Ahhoz azonban, hogy a rendészeti szervek együttműködése javuljon, a kapcsolatok szorosabbá váljanak, a közös munka pedig gördülékenyebbé, nemcsak kizárólag nyelvtudásra szükség, hanem arra is, hogy ismerjék egymás készségeit és képességeit, attitűdjét. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy a hallgatók már a képzés során találkozzanak, bepillantást nyerhessenek más tagországok képzési rendszerébe, illetve, hogy a rendészeti képzést az egyes tagországok olyan mértékben közelítsék egymáshoz, hogy a készségek és szakmai ismeretek közötti különbségek többé nem legyenek akadályai a közös munkának. A szerző önálló álláspontja alapján a rendőrségi együttműködés szorosabbá tétele elképzelhetetlen a rendészeti képzés összehangolása, egymáshoz való közelítése nélkül, éppen ezért véleménye szerint szükséges, hogy a rendészeti képzés hosszú távon, ha nem is teljesen egységessé, de egymáshoz hasonlóvá és legfőképpen átjárhatóvá váljon. A jövőben pedig a CEPOL-nak is nagyobb szerepet kell vállalnia abban, hogy erősítse a különböző tagországok rendészeti képzése közötti kapcsolatokat, ezzel is elősegítve az összehangolás, együttműködés folyamatát.

4. Az értekezés témakörével összefüggő publikációk jegyzéke

1. Bolognai képzés a rendészeti felsőoktatásban. Pénzügyőr Melléklet: 2009. október VIVA PrePress ISSN 1416-5850 6-9. p.
2. Az Európai Unió oktatáspolitikája I. Pénzügyőr Melléklet: 2010. november. VIVA PrePress ISSN 1416-5850 14-15. p.
3. Az Európai Unió oktatáspolitikája II. Pénzügyőr Melléklet: 2011. április VIVA PrePress ISSN 1416-5850
4. Bolognai folyamat a rendészeti felsőoktatásban. in: Zadravec Zsófia (szerk.): Tavaszi Szél 2011 Konferenciakötet, Pécs, 2011. ISBN 978-615-5001-33-8 353-370 p.
5. Rendészeti felsőoktatás az Európai Unióban. in: Doktoranduszok I. Pécsi Találkozója tanulmánykötet, Pécs 2011. 521-527.p.
http://ajk.pte.hu/files/tiny_mce/File/karikiadvanyok/Jog%C3%A1sz%20Doktoranduszok%20I.%20P%C3%A9csi%20Tal%C3%A1lkoz%C3%B3ja%20-%20tanulm%C3%A1nyk%C3%B6tet.pdf
6. A rendészet alapvonalai. Recenzió. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XII. Pécs, 2011. ISSN 1589-1674 229-233. p.
7. A rendészeti felsőoktatás múltja, jelene és jövője. in: Reisinger Adrienn (szerk.) Új trendek és kihívások a hazai felsőoktatásban. Tanulmánykötet. 73-80. o. Válogatott tanulmányok. CD kiadvány. Széchenyi István Egyetem Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola, Győr. 2012.
8. A rendőrségi együttműködés jogi alapjai és intézményei. in: Tavaszi Szél 2012. konferenciakötet, Budapest, 2012. ISBN 978-963-89560-0-2 702-709. p.
9. Változások és új irányok az Európai Rendőrakadémia jövőjében. In: Hautzinger-Verhóczki (szerk): Sodorvonalon – Tanulmányok Virányi Gergely 60. születésnapja tiszteletére. MRTT Határrendészeti Tagozat, Budapest 2012. ISBN 978-963-08-3271-1 273-286. p.
10. A német rendészeti felsőoktatásról. In:Ádám Antal (szerk): PhD tanulmányok 11. Pécs, 2012. ISSN 1785-5535 535-552 p.

Kézirat:

11. Rendészeti kontroll a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál. Magyar Rendészet.
12. Kormányhivatal-rendészet?! Magyar Rendészet.